

ВЕРБАЛІЗОВАНИЙ КОНЦЕПТ *OLD AGE*/СТАРИСТЬ ЯК КОНСТИТУЕНТ ЕКФРАЗИСУ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЕСЕ ПРО ПІЗНЮ ТВОРЧИСТЬ ПАБЛО ПІКАССО: КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ АНАЛІЗ

Луцьова Тетяна Володимирівна,
кандидат філологічних наук,
докторант кафедри англійської філології, перекладу і
філософії мови імені професора О. М. Мороховського
Київського національного лінгвістичного університету
lunyovat@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7022-0821

У статті проаналізовано особливості вербалізації концепту *OLD AGE* / СТАРИСТЬ як конституента екфразису в есеїстичному дискурсі про образотворче мистецтво.

Мета. Метою статті є з'ясувати когнітивно-дискурсивні особливості лінгвального втілення концепту *OLD AGE* / СТАРИСТЬ як конституента екфразису в сучасних англійських есе трьох різних авторів про пізню творчість Пабло Пікассо. Методологічно дослідження спирається на ідею «епістемного збирання» (О.П. Воробйова, Е. Кржановська-Ключевська) і синтезує напрацювання в галузях вивчення типів екфразису, типів екфразистичних текстів, жанру есе про мистецтво, дискурсу про мистецтво, інтегруючи їх у методологічне поле когнітивно-дискурсивного інструментарію.

Методи. У роботі використані такі методи: компонентного, концептуально-семантичного і контекстуально-інтерпретаційного аналізу.

Результати. Як конституент дескриптивного, тлумачного, простого і зведеного типів екфразису (виділених слідом за О.В. Яценко) концепт *OLD AGE* / СТАРИСТЬ актуалізовано в есе про пізню творчість Пікассо в сукупності таких складників: «похилений, зігнутий», «взузлуватий, шишкуватий (про частину тіла)», «утратив репродуктивну силу», «імпотенція», «висохле, зморшкувате тіло», «слабкий», «занепад, згасання», «втрата інтелектуальних здібностей», «хтивість», «відчай», «гнів», «самотність», «впевненість», «викликає глибоке зворушення». Концепт *OLD AGE* / СТАРИСТЬ утворює дискурсивні конфігурації (у термінології А.М. Приходька) з концептами *YOUTH* / МОЛОДІСТЬ, *PIGMENT* / ПІГМЕНТ, *FLESH* / ПЛЮТЬ, *DISCOVERY* / ВІДКРИТТЯ.

Висновки. Когнітивно-дискурсивна особливість актуалізації концепту *OLD AGE* / СТАРИСТЬ як конституента екфразису в сучасних англійських есе про пізню творчість Пабло Пікассо полягає в атрибуванні характеристик старості, об'єктивованих як складники концепту *OLD AGE* / СТАРИСТЬ, або людині як такій, або саме митцеві, що уможливило розгортання витворюваних в есе смислів у кількох площинах: у площині осмислення віку людини як питомої риси людської екзистенції і площині роздумів про точки дотику старості й мистецтва (старість як предмет зображення і як особливі обставини творчості).

Ключові слова: есе, твір образотворчого мистецтва, екфразис, концепт, концептуальний складник, дискурсивна конфігурація концептів.

VERBALIZED CONCEPT *OLD AGE* AS A CONSTITUENT OF EKPHRASIS IN THE MODERN ESSAYS WRITTEN IN ENGLISH ABOUT THE LATE WORKS OF PABLO PICASSO: COGNITIVE AND DISCURSIVE ANALYSIS

Lunyova Tetyana Volodymyrivna,
Candidate of Philological Sciences,
Postdoctoral Student at Professor O. M. Morokhovsky
Department of English Philology,
Translation and Philosophy of Language
Kyiv National Linguistic University
lunyovat@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7022-0821

The article focuses on the analysis of the characteristics of the verbalization of the concept *OLD AGE* as a constituent of ekphrasis in modern discourse about the fine arts.

The purpose of the paper is to reveal the cognitive and discursive peculiarities of the verbalization of the concept *OLD AGE* as a constituent of ekphrasis in the essays about the late period of Pablo Picasso's creative activity by three different authors. The methodology of the research is rooted in the idea of the "the jigsaw paradigm pattern" (O.P. Vorobyova, E. Chrzanowska-Kluczevska) and is a synthesis of the studies of the types of ekphrasis, types of ekphrastic texts, essays about art as a genre, as well as discourse about art which are integrated within the cognitive-discursive approach.

Methods. The following methods have been used: componential, conceptual semantic and contextual interpretative analyses.

Results. The concept *OLD AGE* as a constituent of the descriptive, interpretative, simple and generalizing ekphrasis (following the classification of ekphrasis by E.V. Yacenko) when actualized in the essays about the late period of Picasso's creative activity, includes the following conceptual components: "bent", "knobby (part of the body)", "lost reproductive power", "impotence", "withered flesh", "weak", "decline", "loss of mental ability", "lust", "despair", "anger", "being alone", "confidence", "is deeply moving".

The concept OLD AGE develops I the essays discursive configurations (in A.N. Pridodko's terminology) with the concepts YOUTH, PIGMENT, FLESH and DISCOVERY.

Conclusions. The characteristic cognitive and discursive feature of the concept OLD AGE as a constituent of ekphrasis in the essays about Picasso's late work is attributing the features of the old age, which are conceptualized as components of the concept OLD AGE, either to a person in general or to an artist. It enables the development of the meanings created in the essays in different domains: in the domain of the contemplation on the old age as a stage in the human existence as well as in the domain of reflexions on the old age as a problem tackled in the fine arts and a predicament old painters find themselves in.

Key words: essay, work of the fine arts, ekphrasis, concept, conceptual component, discursive configuration of concepts.

1. Вступ

Питання про вербалізовані концепти, котрі є конститuentами екфразису в сучасному англomовному есеїстичному дискурсі про образотворче мистецтво, постає як дослідницька задача в результаті взаємодії кількох рушіїв розвитку когнітивної лінгвістики, насамперед тенденції до розширення сфери об'єктів лінгвістичного вивчення¹, завдяки чому до царини лінгвокогнітивних досліджень залучається явище екфразису², яке тривалий час розглядалося в галузях літературознавства й мистецтвознавства, а також тяжіння до пошуку нових відповідей на традиційні мовознавчі питання, як-от: співвідношення мови й мислення – в контексті нових наукових здобутків³. Новизна теми розвідки пов'язана з вибором об'єкта дослідження, адже нині концептуально-семантичні й дискурсивні аспекти екфразису в есе про образотворче мистецтво не отримали детального висвітлення. Актуальність наукових рішень, запропонованих у роботі, визначається тим, що вони є внеском у розвиток сучасної когнітивно-дискурсивної лінгвістики і сприяють її поступу шляхом поглиблення знань про концептуально-семантичні й дискурсивні особливості певного різновиду дискурсу.

2. Методологічні засади когнітивно-дискурсивного вивчення екфразису в есе про образотворче мистецтво

З огляду на складну природу екфразису, який поєднує візуальне й вербальне⁴, будучи і компонентом тексту, і джерелом породження нових смислів⁵, а також прагнучи з'ясувати концептуально-семантичні й дискурсивні закономірності екфразису, вважаємо за доцільне розробити методологію дослідження екфразису в сучасному англomовному есеїстичному дискурсі за принципом «епістемного збирання» («the jigsaw paradigm pattern») (Вороб'єва, 2013: 44; Chrzanowska-Kluczevska, Vorobyova, 2016: 20), тобто «вільного компонування гіпотез та методик, які доповнюють одна одну і які запозичені з різних парадигм чи різних напрямів однієї парадигми як основи для вибудовування якісно нового порядку зі змінюваної різноманітності» (Вороб'єва, 2013: 44).

У такий спосіб ми синтезуємо напрацювання в царинах вивчення типів екфразису (Яценко, 2011), типів екфрастичних текстів (Мочернюк, 2014: 294), а також жанру есе про мистецтво (Загороднева, 2010) і дискурсу про мистецтво (Бельмесова, 2016; Булатова 1999; Жаркова, 2011; Козловская 2003; Милетова, 2012), інтегруючи їх у методологічне поле когнітивно-дискурсивного аналізу різних мовних явищ (Мартинюк, 2012; Приходько, 2013; Как нарисовать портрет птицы... , 2017) із врахуванням здобутків лінгвопоестологічного підходу до вивчення екфразису (Vorobyova, 2014; Изотова, 2018: 285–290).

Дослідження типів екфразисів дало змогу укласти їх розгалужену класифікацію, яка включає різні критерії (Яценко, 2011). Так, у змістовому аспекті екфразиси поділяються на дескриптивний і тлумачний (ibid.), а відповідно до кількості та широти трансльованої візуальної інформації – на прості («опис якогось одного (як правило, атрибутованого за автором чи назвою) візуального твору або зображення») і зведені («опис зображувальних мотивів кількох творів одного автора, школи, напряму, які створюють у результаті ціле, певну збірну модель») (Яценко, 2011). Зведеним екфразисам в іншій термінології відповідають комбінаторні екфразиси (Armas, 2005: 22).

Відповідно до розробленої Н. Мочернюк типології екфрастичних текстів (Мочернюк, 2014: 294), виділяються художній, квазіхудожній (есеїстичний) та нехудожній (мистецтвознавчий) екфрастичні тексти. При цьому під «нехудожнім (мистецтвознавчим)» екфразисом дослідниця, певно, розуміє власне науковий текст, оскільки, характеризуючи цей тип тексту, вона вказує на те, що він надає аналіз, чітко фіксує певні реальні властивості об'єкта на протигагу квазіхудожньому і художньому текстам, в яких «опис мистецького твору поєднується з оповіддю про власні переживання, відчуття й почуття, інспіровані ним» (Мочернюк, 2014: 294–295).

Дослідження есе про мистецтво як особливого жанру дало змогу дійти висновку, що важливою складовою частиною таких есе є екфразис (Загороднева, 2010: 6), котрий може набувати вигляду «узагальненої словесної

¹ Аналізуючи еволюцію лінгвістичних ідей у другій половині ХХ століття, О.С. Кубрякова виділила у складі принципів установок сучасної лінгвістики експансіонізм (Кубрякова, 1995: 207), завдяки якому лінгвістика нагадує «всесвіт, котрий розширюється» (ор. cit.: 209), і який виявляється, зокрема, в тому, що адекватне пізнання мови потребує виходів у різні області гуманітарного знання (ор. cit.: 210). Розкриваючи зміни в лінгвістиці на початку третього тисячоліття, серед модифікованих парадигмальних рис лінгвістики О.П. Вороб'єва виокремила панекспансіонізм, одним із вимірів якого є «поглиблення міждисциплінарного характеру лінгвістичних пошуків» (Вороб'єва, 2013: 42–43).

² У найзагальніших рисах екфразис окреслюють як «вербальну репрезентацію візуальної репрезентації» (Mitchell, 1994).

³ Прагнення знайти нові відповіді на традиційні кардинальні мовознавчі питання зумовлюється експланаторністю як однією з принципів установок лінгвістики другої половини ХХ століття (Кубрякова, 1995: 207). Тяжіння до експланаторності означає, що лінгвістика має пояснити мову як об'єкт свого дослідження не лише як «саму в собі і для себе», а для «глибшого розуміння та пояснення людини і того світу, в якому людина живе» (ор. cit.: 224–225). Лінгвістиці початку третього тисячоліття притаманна неоекспланаторність (Вороб'єва, 2013: 43).

⁴ Окрім наведеної вище дефініції екфразису В.Дж.Т. Мітчелла, взаємодію вербального й візуального в екфразисі відображають і такі визначення цього явища: «літературна репрезентація візуального мистецтва» (Heffernan, 1991: 297), «вербальна репрезентація графічної репрезентації» (Heffernan, 1991: 299).

⁵ Так, у роботі О.В. Яценко доводиться, що екфразис є не лише «структурно-семантичною одиницею тексту і одним із способів його організації», а й «моделею поєднання живопису й літератури, яка являється джерелом породження нових смислів» (Яценко, 2011).

«картини» творчості художника» або «деталізованих описів окремих полотен» (ibid.). Цей висновок корелює з типологією екфразисів, запропонованих О.В. Яценко.

Синтез результатів виділення есеїстичного екфразису як особливого різновиду екфразису і визнання екфразису важливою складовою частиною есе про мистецтво дає змогу окреслити екфразис в есеїстичному дискурсі про мистецтво як таке явище, яке заслуговує на окрему дослідницьку увагу, однак нині потребує послідовних розвідок.

Розглядаючи напрацювання в царині вивчення дискурсу про мистецтво в контексті когнітивно-дискурсивної методології, зазначаємо продуктивність використання концепту⁶ як інструменту аналізу: дослідниками ідентифіковані й описані концепти як конституенти дискурсу про мистецтво (Бельмесова, 2016: 64–66; Булатова, 1999: 84–113; Козловская, 2003: 67–71, 75–78).

Поруч із поняттям концепту до складу когнітивно-дискурсивного інструментарію входить і поняття «дискурсивна конфігурація концептів» (Приходько, 2013: 199), за допомогою якого можна описати «наповнення дискурсу концептами» (ibid.). Дискурсивна конфігурація концептів розглядається як певна множина концептів, ситуативно впорядкована за принципом логічної доцільності (ibid.), й дає змогу моделювати діалектику взаємодії концепту і дискурсу (op. cit.: 195–201). Актуальним видається застосування цього поняття для досягнення поступу у вивченні екфразису в есеїстичному дискурсі, оскільки за його допомогою можна змоделювати взаємодію концептів, а не лише укласти їх перелік.

Врахування здобутків лінгвопоетологічного підходу до вивчення екфразису (Vorobyova, 2014; Ізотова, 2018: 285–290) уможливило аналіз екфразису в есе про образотворче мистецтво в аспекті конструювання смислів.

Синтез викладених вище наукових напрацювань за принципом «епістемного збирання» дає змогу розглядати екфразис у сучасних англомовних есе про образотворче мистецтво як особливе когнітивно-дискурсивне утворення, конституйоване різними концептами, котрі передають інформацію різних типів про твір або твори візуального мистецтва і вступають між собою у певні дискурсивні конфігурації, завдяки чому в есе відбувається конструювання смислів. При цьому аналіз фактичного матеріалу – текстів сучасних англомовних есе про образотворче мистецтво – передбачає синтез таких методів: компонентного, концептуально-семантичного і контекстуально-інтерпретаційного аналізу.

Предметом дослідження в цій розвідці є концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ як важливий конститuent екфразису в сучасних англомовних есе про пізню творчість Пабло Пікассо трьох різних авторів: Роберта Х'юза (1987/1990), Девіда Гокні (2001) і Джона Бергера (2015).

Метою цієї розвідки є з'ясувати когнітивно-дискурсивні особливості лінгвального втілення концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ як конститuenta екфразису в сучасних англомовних есе про пізній період творчості Пабло Пікассо. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких дослідницьких завдань: 1) визначити концептуально-семантичне наповнення концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ як конститuenta різних типів екфразису: дескриптивного, тлумачного, простого і зведеного; 2) змоделювати дискурсивну конфігурацію концептів, в яку концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ входить як конститuent різних типів екфразису.

3. Когнітивно-дискурсивні особливості концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ у складі есеїстичного екфразису

Концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ як конститuent екфразису в есе про пізній період творчості Пабло Пікассо вербалізується завдяки сукупності таких мовних засобів:

1) словосполучення *old age*, наприклад: “*Looking at these late works, I yet again think of W. B. Yeats, writing in his old age ...*” (Berger, 2015: 283); а також сполучення прикметникової лексеми *old* з іменниками на позначення осіб, а саме: словосполучення *old man*, завдяки якому здійснюється референція до самого художника на певному етапі його життя (наприклад, “*He was becoming an old man ...*” (Berger, 2015: 286); “*He was an old, ravening man in a world without resistance.*” (Hughes, 1987/1990: 188)) чи до зображення на картині (наприклад, “*... in one way of looking at this picture, the woman seems to be supporting the old man under his arms.*” (Hockney, 2001: 22)); словосполучення *old painters* (наприклад: “*... the despair of the old painters ...*” (Berger, 2015: 288)) і словосполучення *old woman*, яке в проаналізованому фактичному матеріалі функціонує як назва картини, наприклад: “*Let us imagine this Tintoretto beside a Giorgione painting, An Old Woman, painted about half a century earlier.*” (Berger, 2015: 286);

2) лексеми *dotage*, наприклад: “*Picasso appeared to have spent his dotage...*” (Hughes, 1987/1990: 188);

3) лексеми *senile*, наприклад: “*He was just senile.*” (Hockney, 2001: 20);

4) словосполучень із прикметниковою лексемою *late*, а саме: *late Picasso*, наприклад: “*...there was an exhibition of the late Picasso at the Centre Pompidou...*” (Hockney, 2001: 16); “*... late Picasso has great visceral power...*” (Hughes, 1987/1990: 189) і *late works*, наприклад: “*For both Rembrandt and Titian the contrast between their late works and their earlier work is very marked.*” (Berger, 2015: 288);

5) словосполучень, до складу яких входить прикметникова лексема *last*, а саме: *last period* (наприклад: “*The very last period of Picasso's life as a painter...*” (Berger, 2015: 283)), *last decade* (наприклад: “*Actually, Picasso's last decade contains little that can compare with his work in the thirty years after 1907...*” (Hughes, 1987/1990: 187)), *last paintings* (наприклад: “*The last paintings of Rembrandt...*” (Berger, 2015: 288));

6) синтаксичної структури, яка репрезентує ідею про довге життя, наприклад: “*Titian, who lived almost as long as Picasso...*” (Berger, 2015: 288).

⁶ Не маючи змоги в рамках однієї статті висвітлити багатоманіття підходів до тлумачення концепту як певного ментального явища і як інструменту аналізу, зазначимо, що в цій розвідці ми спираємося на визначення концепту як «мінімальної структурної одиниці знання» (Мартинюк, 2012: 38).

Наявність такого спектра вербальних засобів позначення OLD AGE / СТАРІСТЬ, за допомогою яких він регулярно об'єктивується в розглянутих есе, свідчить про важливу роль указанного концепту у витворенні смислів есе, слугує для контекстуальної актуалізації різних складників зазначеного концепту, а також виконує в есе стилістичну функцію.

3.1. Концептуально-семантичне наповнення концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ у складі екфразисів різних типів

У проаналізованих есе ідентифіковано екфразиси таких типів: простий дескриптивний екфразис, простий тлумачний екфразис, зведений дескриптивний екфразис і зведений тлумачний екфразис.

Простий дескриптивний і простий тлумачний екфразиси стосуються однієї окремої картини Пікассо (Hockney, 2001: 21–22; Hughes, 1987/1990: 188) чи іншого художника (Berger, 2015: 286) і становлять семантично цілісні контексти. Так, в есе Девіда Гокні простий дескриптивний і простий тлумачний екфразиси становлять нерозривну смислово цілісність: *“For example, there is a painting of an old man, with a woman called Homme et Femme Nus, which Picasso painted in 1971. I recognized this as relating to First Steps, a picture of a mother teaching her child to talk, which Picasso painted almost thirty years previously. [...] The painting of the old man with the woman is very similar. He is bent at his knees; his knees are just circles. They are knobby and he is bending down on his leg. His little balls are hanging down on the floor. The woman's hands are not cupping the old man's, as the mother's do the child's in First Step; even so, in one way of looking at this picture, the woman seems to be supporting the old man under his arms. / I think this is a marvelous and deeply moving painting. You can see how Picasso developed the language he was using: you can now see more in the pictures.”* (Hockney, 2001: 21–22). У наведеному уривку дескриптивний екфразис (відповідні фрагменти підкреслені хвилястою лінією) передує тлумачному (підкреслено пунктирною лінією). Завдяки дескриптивному екфразису актуалізовано такі складники концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ: “bent / похилений, зігнутий”: *He is bent at his knees; he is bending down on his leg*; “knobby (part of the body) / вузлуватий, шишкуватий (про частину тіла)”: *They [his knees] are knobby*; “lost reproductive power / утратив репродуктивну силу”: *His little balls are hanging down on the floor*; “needs physical support / потребує фізичної підтримки”: *the woman seems to be supporting the old man under his arms*. Тлумачний екфразис стосується почуттів, які викликає картина, і її оцінки. Ці почуття концептуалізовано як “deeply moving / глибоке зворушення”, і відповідну когнітивну одиницю вербалізовано за допомогою словосполучення *deeply moving*. Оскільки в контексті йдеться про картину, що зображає саме старого чоловіка (*The painting of the old man*), складник “is deeply moving / викликає глибоке зворушення” в контексті є складником концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ. Загальна висока позитивна оцінка картини репрезентована за допомогою лексеми *marvellous*. Синтаксична структура *You can see how Picasso developed the language he was using* об'єктивує раціонально-аналітичну інтерпретацію картини як виконання завдання розвитку художньої мови (виражальних засобів).

В есе Роберта Х'юза простий дескриптивний і простий тлумачний екфразиси також утворюють семантично цілісний контекст, а саме: *“The picture that may be destined to become the most famous late Picasso (his supposed self-portrait, green and mauve, stubble on the withered, tight ape flesh) is merely banal in its theatricality.”* (Hughes, 1987/1990: 188). У наведеному фрагменті дескриптивний екфразис підкреслено хвилястою лінією, а тлумачний – пунктирною. Завдяки дескриптивному екфразису вербально репрезентовано домінуючі кольори картини (*green and mauve*) і об'єктивовано складник концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ: “withered flesh / висохле, зморшкувате тіло” (*on the withered, tight ape flesh*). Тлумачний екфразис передає критичну оцінку картини: *merely banal in its theatricality*.

Зведений дескриптивний екфразис функціонує в есе Роберта Х'юза, а саме: *“When the Palace of the Popes in Avignon was filled with Picasso's last paintings in the summer of 1973, they caused as much disappointment as surprise. Picasso appeared to have spent his dotage at a costume party in a whorehouse. The walls were covered with seventeenth-century dwarfs and musketeers, puffing on pipes and goggling at pudenda.”* (Hughes, 1987/1990: 186). У наведеному фрагменті за допомогою лексеми *dotage* актуалізовано складники “weak / слабкий”, “decline / занепад, згасання” і “loss of mental ability / втрата інтелектуальних здібностей” концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ⁷. Підкреслені хвилястою лінією семантично і синтаксично пов'язані між собою лексичні одиниці репрезентують об'єкти, зображені на картинах Пікассо пізнього періоду. У наступному фрагменті з того ж есе підкреслений хвилястою лінією фрагмент також слугує для вербальної репрезентації об'єктів, зображених на картинах Пікассо пізнього періоду: *“Except for a few intense and controlled still lifes, all the paintings in this show are of the human figure, usually centered glaring outward with the dilated mania of the eye that first transfixed its audience in the preparatory paintings for Les Demoiselles d'Avignon three generations before. No exhibition in memory has been so full of eyes (or of anuses and genitals, his other fetish objects)”* (Hughes, 1987/1990: 188).

В усіх проаналізованих есе за обсягом і смисловою значимістю домінує **зведений тлумачний екфразис**, наприклад: *“How to judge these late works? Those who pretend that they are the summit of Picasso's art are as absurd as the hagiographers around him have always been. Those who dismiss them as the repetitive rantings of an old man understand nothing about either love or the human plight.”* (Berger, 2015: 289). У наведеному уривку есе підкреслені пунктирною лінією фрагменти об'єктивують полярні оцінки пізньої творчості Пікассо як елементи тлумачного екфразису.

⁷ Указані складники узуально репрезентуються лексемою *dotage*, що відображено в тлумачних словниках: складник “weak / слабкий”: *“If someone is in their dotage, they are very old and becoming weak”* (Collins Dictionary); складник “decay / занепад, згасання”: *“a state or period of senile decay marked by decline of mental poise and alertness”* (Merriam-Webster); складник “loss of mental ability / втрата інтелектуальних здібностей”: *“old age, especially with some loss of mental ability”* (Cambridge Dictionary), *“a state or period of senile decay marked by decline of mental poise and alertness”* (Merriam-Webster).

У фрагментах, у яких представлено зведений тлумачний екфразис, об’єктивовано такі складники концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ:

“impotence / імпотенція”, наприклад: “*He was becoming an old man, he was as proud as ever, he loved women as much as he ever had and he faced the absurdity of his own relative impotence*” (Berger, 2015: 286);

“lust / хтивість”, наприклад: “*Looking at these late works, I yet again think of W. B. Yeats, writing in his old age: / You think it horrible that lust and rage / Should dance attention upon my old age ...*” (Berger, 2015: 283);

“weak / слабкий”, “decline / занепад, згасання”, наприклад: “*An old man’s frenzy about the beauty of what he can no longer do*” (Berger, 2015: 288);

“loss of mental ability / втрата інтелектуальних здібностей”, наприклад: “*He was just senile. He didn’t know what he was doing*” (Hockney, 2001: 20);

“despair / відчай”, наприклад: “*This continuity qualified and reconcile – to some degree – the despair of the old painters: the desolation they felt became a sad wisdom or an entreaty*” (Berger, 2015: 288);

“anger / гнів”, наприклад: “*Those who dismiss them as the repetitive rantings of an old man understand nothing about either love or the human plight*” (Berger, 2015: 289)⁸;

“being alone / самотність”, наприклад: “*And so he was alone – like the old always are*” (Berger, 2015: 288);

“confidence / впевненість”, наприклад: “*This happens in all marvellous painters. They get older. They seem to get unbelievable confidence – and they get looser*” (Hockney, 2001: 20).

Об’єктивовані в есе складники концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ як конститuenta екфразису корелюють із виділеними дослідниками складниками концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ як складника картини світу англomовного соціуму (Листраткіна, 2012; Фомина, Коновалова, 2015: 108–193; Кудряшова, 2018). Завдяки тому, що в актуалізації концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ як конститuenta екфразису задіяні концептуальні складники, відомі членам англomовної лінгвоспільноти, вказаний концепт не потребує додаткової контекстуальної експлікації і тому ефективно слугує засобом як дескриптивного, так і тлумачного екфразису.

Указані вище складники концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ атрибууються в есе або будь-якій людині взагалі, або художникові. У першому випадку вони не отримують додаткових смислів – це характерно для простого дескриптивного екфразису, проаналізованого вище, за допомогою якого описано стару людину, зображену на картині. У другому випадку, коли вказані складники концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ атрибууються художникові, в есе об’єктивуються додаткові смисли, які уточнюють значення певного складника, наприклад, складник “being alone / самотність” розкривається як “impossibility to join cultural tradition / неможливість належати культурній традиції”: “*And so he was alone – like the old always are. But he was unmitigatedly alone because he was cut off from the contemporary world as a historical person, and from a continuing pictorial tradition as a painter. Nothing spoke back to him, nothing constrained him ...*” (Berger, 2015: 288), а складник “confidence / впевненість” – як “developing a looser style / набуття більш вільного, невимушеного стилю”, наприклад: “*They are quite different: things get looser and looser. This happens in all marvellous painters. They get older. They seem to get unbelievable confidence – and they get looser. Think of Titian, Rembrandt, and Goya: it happened with all of them. And it happened with Picasso*” (Hockney, 2001: 20).

3.2. Концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ у складі дискурсивних конфігурацій

У проаналізованих есе концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ утворює дискурсивні конфігурації з такими концептами:

концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ перебуває у відношеннях протиставлення з концептом YOUTH / МОЛОДІСТЬ, наприклад: “[quoting W.B. Yeats] *You think it horrible that lust and rage / Should dance attention upon my old age; / They were not such a plague when I was young; / What else have I to spur me into song?*” (Berger, 2015: 283). У наведеному фрагменті концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ вербалізований словосполученням *old age*, а концепт YOUTH / МОЛОДІСТЬ – лексемою *young*. У протиставні відношення з концептом YOUTH / МОЛОДІСТЬ концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ вступає у складі і дескриптивного, і тлумачного екфразисів. Оскільки протиставлення OLD AGE / СТАРІСТЬ :: YOUTH / МОЛОДІСТЬ належить до усталених в англomовній лінгвокультурній спільноті (Фомина, Коновалова, 2015: 194–199), його актуалізація також не потребує додаткового контекстуального пояснення; водночас актуалізоване концептуальне протиставлення в есе атрибується митцеві й інтерпретується не лише як особиста вікова, а й творча проблема (*What else have I to spur me into song*). Атрибування концептуальної опозиції OLD AGE / СТАРІСТЬ :: YOUTH / МОЛОДІСТЬ в проаналізованих есе художникові здійснюється завдяки концептуальній опозиції LAST WORK / ОСТАННЯ РОБОТА :: EARLY WORKS / РАННІ РОБОТИ, наприклад: “*When you think of the first works in 1895, of what painting was in Europe then, and of the last one, 1973, it is incredible*” (Hockney, 2001: 19), де концепт EARLY WORKS / РАННІ РОБОТИ вербалізовано словосполученням *the first works in 1895*, а концепт LAST WORK / ОСТАННЯ РОБОТА – словосполученням *the last one, 1973*;

у складі і дескриптивного, і тлумачного екфразисів концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ вступає у смислові відношення з концептами PIGMENT / ПІГМЕНТ і FLESH / ПЛОТЬ, вербалізованими відповідно за допомогою лексем *pigment* і *flesh*, завдяки чому в есе розкривається питання передачі старості образотворчими засобами як особливої художньої задачі, наприклад: “*Perhaps no words could ever register like this painting does the sadness of the flesh of an old woman, whose right hand makes a gesture which is so similar and yet so different from that of the woman painted by Tintoretto. Why? Because the pigment has become that flesh? This is almost true but not quite. Rather, because*

⁸ Складник “anger / гнів” узуально репрезентується лексемою *ranting*, що відображено в тлумачних словниках: “*the action of speaking, writing, or shouting in a loud, uncontrolled, or angry way, often saying confused or silly things*” (Cambridge Dictionary), “*If you say that someone rants, you mean that they talk loudly or angrily, and exaggerate or say foolish things*” (Collins Dictionary).

the pigment has become the communication of that flesh, its lament” (Berger, 2015: 286) – у наведеному фрагменті концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ об’єктивовано словосполученням *old woman*, при цьому актуалізовано складник цього концепту “withered flesh / висохле, зморшквате тіло” (*the sadness of the flesh*). Концепти PIGMENT / ПІГМЕНТ і FLESH / ПЛОТЬ актуалізовані, відповідно, лексемами *pigment* і *flesh*. Завдяки взаємодії трьох означених концептів у розглядуваному фрагменті витворюється зміст «пігмент на картині передає лемент старої людини, яка з сумом усвідомлює, що її тіло висохло від старості»;

у складі тумачного екфразису концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ вступає у смислові відношення з концептом DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ, наприклад: “*In his old age, Picasso went on making discoveries. He just couldn’t stop. About 1963 he made a whole lot of new discoveries*” (Hockney, 2001: 23). У наведеному фрагменті концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ вербалізовано словосполученням *old age*, а концепт DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ – лексемою *discoveries*. При цьому в есе різних авторів концепт DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ набуває різного уточнення. Так, в есе Роберта Х’юза об’єктивується концепт VISCERAL POWER / НУТРЯНА СИЛА для уточнення концепту DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ, наприклад: “*But when, as in The Artist and His Model, 1964, the grinding contradictions of his formal system lock at last, when the haste and incompleteness of the surface are overcome by the tensions of their massive underpinning, late Picasso has great visceral power – if not, necessarily, the magical efficacy he sought*” (Hughes, 1987 / 1990: 188-189). У наведеному фрагменті концепт OLD AGE / СТАРІСТЬ об’єктивовано словосполученням *late Picasso*, концепт DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ – синтаксичною структурою *the magical efficacy he sought*; концепт VISCERAL POWER / НУТРЯНА СИЛА актуалізовано за допомогою словосполучення *great visceral power*. В есе Девіда Гокні концепт DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ уточнюється завдяки актуалізації концепту CUBISM / КУБІЗМ, наприклад: “*I think he found another kind of cubism – different from the cubism of sixty years previously; but cubism nonetheless*” (Hockney, 2001: 20). А в есе Джона Бергера уточнення концепту DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ здійснюється за допомогою концепту SWEARING / КЛЯТЬБА, наприклад: “*Nobody had ever sworn in paint before Picasso painted these canvases*” (Berger, 2015: 288). У наведеному фрагменті концепт DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ актуалізовано за допомогою синтаксичної структури *Nobody had ever before Picasso*, а концепт SWEARING / КЛЯТЬБА – дієслівною лексемою *sworn*.

Шляхом формування смислових відношень із концептами PIGMENT / ПІГМЕНТ і FLESH / ПЛОТЬ та DISCOVERY / ВІДКРИТТЯ у проаналізованих есе відбувається конструювання нових смислів, завдяки яким старість розглядається не лише як певний складний етап у житті людини, а й як особлива художня задача (як передати старість на картині) та особливі складні умови творчості (оскільки коли митець старіє, перед ним постають нові виклики).

4. Висновки

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що когнітивно-дискурсивною особливістю актуалізації концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ як конституента екфразису в сучасних англійських есе про пізню творчість Пабло Пікассо є подвійне атрибування характеристик старості, об’єктивованих як складники концепту OLD AGE / СТАРІСТЬ, за якого ці характеристики приписуються або людині як такій, або саме митцеві. Завдяки цьому витворювані в проаналізованих есе змісти розгортаються в кількох площинах: у площині осмислення віку людини як питомої риси людської екзистенції і площині роздумів про точки дотику старості й мистецтва (старість як предмет зображення, як особливі обставини творчості). У такий спосіб екфразис в есе про образотворче мистецтво стає засобом розгляду не лише суто мистецького питання, а й загальнозначущих людських проблем.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі вбачаються у продовженні вивчення концептів, які конституують екфразис в есе про образотворче мистецтво, що уможливить розбудову цілісної моделі концептуального виміру есеїстичної репрезентації образотворчого мистецтва.

Література:

1. Бельмесова М.О. Ключевые особенности искусствоведческого дискурса в рамках текстовой актуализации английского лингвокультурного концепта «Painting» (на материале монографии Г. Рейнольдса «Turner. World of art»). *Вестник ЮУрГУ. Серия «Лингвистика»*. 2016. Т. 13. № 1. С. 62–68.
2. Булатова А.П. Лингво-когнитивный анализ искусствоведческого дискурса (тематические разновидности – музыка, архитектура) : дис. ... канд. филолог. наук : 10.02.01. Москва, 1999. 276 с.
3. Воробьева О.П. Лингвистика сегодня: реинтерпретация эпистемы. *Вісник КНЛУ. Серія: Філологія*. 2013. Том 16. № 2 С. 41–47.
4. Жаркова У.А. Воплощение знаковой природы изобразительного искусства в искусствоведческом дискурсе (на материале немецкоязычных музейных каталогов). *Вестник Челябинского государственного университета*. 2011. Вып. 60. № 33. С. 49–52.
5. Загороднева К.В. Жанр эссе об искусстве в английской литературе второй половины XIX века : автореф. дис. ... канд. филолог. наук : 10.01.03. Екатеринбург, 2010. 21 с.
6. Изотова Н.П. Игровая стилистика сучасного англійського художнього нарративу в лінгвістичному висвітленні (на матеріалі романів Дж.М. Кутзее) : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2018. 458 с.
7. Как рисовать портрет птицы: методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : кол. монография / Е.В. Бондаренко, А.П. Матрынюк, И.Е. Фролова, И.С. Шевченко; под. ред. И.С. Шевченко. Харьков : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2017. 246 с.
8. Козловская М.В. Особенности искусствоведческого дискурса на английском языке в XX веке и на современном этапе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2003. 131 с.

9. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века (опыт парадигмального анализа). Язык и наука конца 20 века : сборник статей / под ред. акад. Ю.С. Степанова. Москва : Изд-во РГГУ. 1995. С. 144–238.
10. Кудряшова Ю.С. Концепт «старость» в русском и английском лингвосоциумах (на материале паремиологических единиц). *Огарёв-Online*. 2018. № 7 (112). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-starost-v-russkom-i-angliyskom-lingvosotsiumah-na-materiale-paremiologicheskikh-edinitits> (дата обращения: 14.04.2020)
11. Листраткина К.А. Репрезентация концепта «Старость» в паремиологическом фонде русского и английского языков. *Известия ВГПУ*. 2012. № 8. С. 50–53.
12. Мартинюк А.П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011. 196 с.
13. Мочернюк Н. Проблемы художнього простору в екфрасичних описах. *Іноземна філологія*. 2014. Вип. 126. Ч. 1. С. 291–296.
14. Приходько А.Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск : Издатель Е.А. Белая, 2013. 307 с.
15. Фомина З.Е., Коновалова Ю.С. Концепты «Молодость» и «Старость» в языковом сознании англичан и американцев : монография. Воронеж : Воронежский ГАСУ, 2015. 232 с.
16. Яценко Е.В. «Любите живопись, поэты...». Экфрасис как художественно-мировоззренческая модель. *Вопросы философии*. 2011. URL: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=427 (дата звернення: 15.09.2018)
17. Armas Frederick A. de. Simple Magic: Ekphrasis from Antiquity to the Age of Cervantes. *Ekphrasis in the Age of Cervantes* / ed. by Frederick A. De Armas. Lewisburg, PA: Bucknell University Press, 2005. P. 13–31.
18. Berger J. Pablo Picasso (1881–1973). *Portraits: John Berger on artists* / Ed. Tom Overton. London, New York: Verso, 2015. P. 283–289.
19. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/> (дата звернення: 14.04.2020).
20. Chrzanowska-Kluczevska E., Vorobyova O. Introduction: Language, Literature, Works of Art: The Text of Our Experience. *Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface*. / ed. E. Chrzanowska-Kluczevska, O. Vorobyova. Frankfurt am Main, Bern: Peter Lang, 2016. P. 17–29.
21. Collins Dictionary URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/> (дата звернення: 14.04.2020).
22. Heffernan J.A.W. Ekphrasis and Representation. *New Literary History*. 1991. Vol. 22. No 2. P. 297–316.
23. Hockney D. Pablo Picasso. *Writers on Artists*. London, New York, Delhi, Sydney, Munich, Paris, Johannesburg : DK Publishing, 2001. P. 16–23.
24. Hughes R. Late Picasso. *Nothing if not critical: selected essays on art and artists*. New York : Penguin Books, 1987/1990. P. 186–189.
25. Merriam-Webster Dictionary URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/> (дата звернення: 14.04.2020).
26. Mitchell W.J.T. Ekphrasis and the Other. *Picture Theory*. Chicago: The University of Chicago Press. 1994. URL: <http://www.rc.umd.edu/editions/shelley/medusa/mitchell.html> (дата звернення: 01.03.2018).
27. Vorobyova O.P. Multimodality of the Real and Virtual in Virginia Woolf’s “A Simple Melody”. *Cognitive and Affective Implications. Мова – Література – Мистецтво: Когнітивно-семіотичний інтерфейс: матеріали Міжнар. науков. конф. КНЛУ, 25–27 вересня 2014 р. / відп. ред. О.П. Воробйова. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2014. С. 17.*

References:

1. Bel'mesov, M.O. (2016). Klyuchevy'e osobennosti iskusstvovedcheskogo diskursa v ramkax tekstovoy aktualizacii anglijskogo lingvokul'turnogo koncepta «Painting» (na materiale monografii G. Rejnol'dsa «Turner. World of art»). [Key features of art historical discourse in the context of textual actualization of the English linguocultural concept “Painting” (based on the material of G. Reynolds’s monograph “Turner. World of art”).] *Vestnik YuUrGU. Seriya “Lingvistika”*. 13(1), 62–68 [in Russian].
2. Bulatova, A.P. (1999). Lingvo-kognitivny`j analiz iskusstvovedcheskogo diskursa (tematicheskie raznovidnosti – muzyka, arhitektura): dis. ... kand. filolog. nauk: 10.02.01. [Linguocognitive analysis of art historical discourse (thematic varieties – music, architecture): Thesis for the Candidate Degree in Philology in speciality 10.02.01]. Moskva, 276 [in Russian].
3. Vorob'yova, O.P. (2013). Lingvistika segodnya: reinterpretaciya e`pistemy`. [Linguistics today: reinterpretation of the episteme]. *Visnik KNLU. Seriya Filologiya*. 16 (2), 41–47 [in Russian].
4. Zharkova, U.A. (2011). Voploshhenie znakovoj prirody` izobrazitel`nogo iskusstva v iskusstvovedcheskom diskurse (na materiale nemeczkoyazy`chny`h muzejny`h katalogov) [The embodiment of the iconic nature of fine art in art historical discourse (based on museum catalogs in German)]. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta*. Vyp. 60 (33), 49–52 [in Russian].
5. Zagorodneva, K.V. (2010). Zhanr e`sse ob iskusstve v anglijskoj literature vtoroj poloviny` XIX veka: avtoref. dis. ... kand. filolog. nauk: 10.01.03. [The genre of essay on art in English literature of the second half of the nineteenth century: Synopsis of the Thesis for the Candidate Degree in Philology: Speciality 10.01.03]. Ekaterinburg, 21 [in Russian].
6. Izotova, N.P. (2018). Ihrova stylistyka suchasnogo anhlomovnoho khudozhnoho naratyvu v lnhvistychnomu vysvitlenni (na materialy romaniv Dzh. M. Kutzee): dys. ... d-ra filol. nauk: 10.02.04. [Ludic Stylistics of Contemporary English Fictional Narrative from a Linguistic Perspective: A Study of J.M. Coetzee’s Novels. Thesis for a Doctoral Degree in Philology: Speciality 10.02.04.]. Kyiv, 458 [in Ukrainian].

7. Kak narisovat` portret pticy: metodologiya kognitivno-kommunikativnogo analiza yazy`ka: kol. monografiya (2017). [How to paint a bird's portrait: methodology of cognitive and communicative analysis of the language: monograph]. / E.V. Bondarenko, A.P. Matry`nyuk, I.E. Frolova, I.S. Shevchenko; pod red. I.S. Shevchenko. Xar`kov : HNU imeni V.N. Karazina, 246 [in Russian].
8. Kozlovskaya? M.V. (2003). Osobennosti iskusstvovedcheskogo diskursa na anglijskom yazy`ke v XX veke i na sovremennom e`tape: dis. ... kand. filolog. nauk: 10.02.04. [Peculiarities of art historical discourse in English in the twentieth century and at the present stage: Thesis for the Candidate Degree in Philology: Speciality 10.02.04]. Moskva, 131 [in Russian].
9. Kubryakova, E.S. (1995). E`volyuciya lingvisticheskikh idej vo vtoroj polovine XX veka (opy`t paradigmalnogo analiza). [Evolution of linguistic ideas in the second half of the 20th century (an essay on a paradigm analysis)]. *Yazyk i nauka konca 20 veka: sb. statej* / pod red. akad. Yu.S. Stepanova. Moskva : Izd-vo RGGU, 144–238 [in Russian].
10. Kudryashova, Yu.S. (2018). Koncept «starost`» v russkom i anglijskom lingvosociumah (na materiale paremiologicheskikh edinic). [Concept of old age in Russian and English linguistic societies: a Study of paroemiological units]. *Ogaryov-Online*. 7 (112). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kontsept-starost-v-russkom-i-anglijskom-lingvosotsiumah-na-materiale-paremiologicheskikh-edinit> (Accessed on: 14.04.2020) [in Russian].
11. Listratkina, K.A. (2012). Rerezentaciya koncepta «Starost`» v paremiologicheskome fonde russkogo i anglijskogo yazy`kov. [Representation of the concept “old age” in the paroemiological fund of the Russian and the English languages]. *Izvestiya VGPU*. 8, 50–53 [in Russian].
12. Martyniuk, A.P. (2011). Slovnyk osnovnykh terminiv kohnityvno-dyskursyvnoi linhvistyky. [Dictionary of the key terms of cognitive-discursive linguistics]. Kharkiv : KhNU imeni V.N. Karazina, 196 [in Ukrainian].
13. Mocherniuk, N. (2014). Problemy khudozhnogo prostoru v ekfrastychnykh opysakh. [The problems of artistic space in ekphrastic descriptions]. *Inozemna filolohiia*. 126 (1), 291–296 [in Russian].
14. Prikhod`ko, A.N. (2013). Koncepty` i konceptosistemy. [Concepts and conceptual systems]. Dnepropetrovsk : Izdatel` E.A. Belaya, 307 [in Russian].
15. Fomina, Z.E., Konovalova, Yu.S. (2015). Koncepty` «Molodost`» i «Starost`» v yazy`kovom soznanii anglichan i amerikancev: monografiya. [Concepts “Youth” and “Old age” in the linguistic consciousness of the English and the Americans: monograph]. Voronezh : Voronezhskij GASU, 232 [in Russian].
16. Yacenko, E.V. (2011). «Lyubite zhivopis`, poe`ty`...». E`kfrasis kak hudozhestvenno-mirovozzrencheskaya model`. [Love Painting, Poets...» Ekphrasis as an Artistic Worldview Model] *Voprosy` filosofii*. 2011. URL: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=427 (Accessed on 15.09.2018) [in Russian].
17. Armas Frederick, A. de. (2005). Simple Magic: Ekphrasis from Antiquity to the Age of Cervantes. *Ekphrasis in the Age of Cervantes* / ed. by Frederick A. De Armas. Lewisburg, PA : Bucknell University Press, 13–31.
18. Berger, J. Pablo Picasso (1881–1973) (2015). *Portraits: John Berger on artists* / Ed. Tom Overton. London, New York : Verso, 283–289.
19. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/> (Accessed on: 14.04.2020)
20. Chrzanowska-Kluczevska, E., Vorobyova, O. (2016). Introduction: Language, Literature, Works of Art: The Text of Our Experience. *Language – Literature – the Arts: A Cognitive-Semiotic Interface*. / ed. E. Chrzanowska-Kluczevska, O. Vorobyova. Frankfurt am Main, Bern : Peter Lang, 17–29.
21. Collins Dictionary URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/> (Accessed on: 14.04.2020)
22. Heffernan, J.A.W. (1991). Ekphrasis and Representation. *New Literary History*. 22 (2), 297–316.
23. Hockney, D. Pablo Picasso (2001). *Writers on Artists*. London, New York, Delhi, Sydney, Munich, Paris, Johannesburg : DK Publishing, 16–23.
24. Hughes, R. Late Picasso (1987/ 1990). *Nothing if not critical: selected essays on art and artists*. New York : Penguin Books, 186–189.
25. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/> (Accessed on: 14.04.2020)
26. Mitchell, W.J.T. (1994) Ekphrasis and the Other. *Picture Theory*. Chicago : The University of Chicago Press. URL: <http://www.rc.umd.edu/editions/shelley/medusa/mitchell.html> (Accessed on 1.03.2018).
27. Vorobyova, O.P. (2014). Multimodality of the Real and Virtual in Virginia Woolf's “A Simple Melody”. *Cognitive and Affective Implications. Mova – Literatura – Mystetstvo: Kohnityvno-semiotychnyi interfeis: materialy Mizhnar. nauk. konf. KNLU, 25–27 veresnia 2014 r. / vidp. red. O.P. Vorobiova. Kyiv : Vyd. tsentr KNLU, 17.*

Стаття надійшла до редакції 10.07.2020
The article was received 10 July 2020